

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата юридичних наук, доцента Сірко Вікторії Сергіївни
на дисертацію Ірини Григорівни Посторонки «Муніципалізм як концепт:
загальнотеоретичне дослідження », поданої на здобуття ступеня доктора
філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Дисертація Посторонки Ірини Григорівни на тему «Муніципалізм як концепт: загальнотеоретичне дослідження», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є завершеним науковим дослідженням, виконаним в Одеському державному університеті внутрішніх справ МВС України у 2025 році.

Обрана тема дисертаційної роботи є надзвичайно актуальною в умовах сучасних соціально-політичних і правових трансформацій в Україні, зокрема в контексті процесів децентралізації, муніципальної реформи, розвитку місцевого самоврядування та формування нової моделі публічної влади. Враховуючи значні зміни у законодавстві та адміністративно-організаційних механізмах, пов'язаних з реалізацією принципів локальної демократії, дослідження проблематики муніципалізму набуває особливої значущості як для наукового середовища, так і для практики управління.

У науковому плані дисертаційна робота заповнює суттєву прогалину у вітчизняній теорії держави і права, оскільки до цього часу муніципалізм не розглядався як об'єкт цілісного загальнотеоретичного аналізу. Авторка демонструє, що муніципалізм слід розуміти не лише як політико-правове явище, а й як ціннісну, аксіологічну та світоглядну систему, яка визначає зміст і спрямованість сучасного місцевого самоврядування як демократичного інституту. Це дозволяє усвідомлювати муніципалізм як комплексний механізм формування і реалізації публічної влади на локальному рівні, що поєднує історичні традиції, сучасні правові стандарти та принципи демократичного управління.

Особлива актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення організаційно-правових засад муніципалізму в Україні, врахуванням міжнародного досвіду та інтеграцією європейських стандартів місцевого самоврядування. Водночас наукове осмислення муніципалізму сприяє формуванню системного підходу до визначення правового статусу територіальних громад, їх правосуб'єктності та участі громадян у процесах прийняття рішень, що безпосередньо впливає на підвищення ефективності, прозорості та легітимності діяльності органів місцевого самоврядування.

Таким чином, дослідження актуальне не лише з теоретичного погляду, оскільки заповнює існуючі прогалини в юридичній науці, а й має значне практичне значення для розбудови демократичної, правової та соціально відповідальної держави.

Метою дисертаційної роботи Посторонки Ірини Григорівни є всебічне теоретико-правове осмислення муніципалізму як концепту публічного управління та як фундаментального елемента демократичної правової державності. Дослідження охоплює як історичну еволюцію муніципалізму, так і сучасні форми його реалізації в Україні та за кордоном, демонструючи взаємозв'язок між теорією та практикою місцевого самоврядування. Для досягнення поставленої мети авторка застосувала комплекс наукових методів, серед яких системний, історико-правовий, порівняльно-правовий, аксіологічний, структурно-функціональний та герменевтичний підходи. Такий підхід дозволив забезпечити глибину аналізу, комплексність висновків та всебічне розкриття сутності муніципалізму як багаторівневого явища, що охоплює політико-правові, інституційні, аксіологічні, конституційні, функціональні та культурно-ментальні аспекти.

Серед основних результатів дисертаційної роботи можна відзначити:

- обґрунтування взаємозв'язку історичних форм муніципалізму з процесами становлення державності, починаючи від античних полісів та римських муніципій і до сучасних територіальних громад;

- розробку концептуальної моделі муніципалізму як синтезу локального та глобального вимірів, що дозволяє оцінювати його потенціал у контексті внутрішньої автономії громад і міжнародних стандартів місцевого самоврядування;
- формулювання визначення муніципалізму як телеологічного концепту муніципальної реформи, який виступає як структуроутворюючий та організаційно-функціональний елемент процесу оновлення системи місцевого самоврядування;
- запропонування нового бачення правосуб'єктності територіальної громади як первинного суб'єкта конституційного та муніципального права, що реалізує свої права та обов'язки через механізми публічного управління, локальної демократії та участі громадян у прийнятті рішень.

Основні наукові результати дисертації відображено в 13 наукових публікаціях, серед яких 5 наукових статей, опубліковані в юридичних фахових виданнях України, затверджених наказом МОН України, 8 тез доповідей на науково-практичних конференціях, з яких 3 – міжнародні.

У списку використаних джерел дисертації містяться посилання на всі наукові публікації автора. Ознайомлення із зазначеними науковими публікаціями І.Г. Посторонки дає підстави щодо їх зарахування за темою дисертації. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертаційне дослідження Посторонки Ірини Григорівни на тему «Муніципалізм як концепт: загальнотеоретичне дослідження» присвячене комплексному аналізу теоретико-правової природи муніципалізму, його сутності, еволюції та ролі в системі публічної влади. Актуальність обраної теми зумовлена потребою у формуванні сучасної концепції місцевого самоврядування в Україні, яка відповідає європейським демократичним стандартам, принципам

децентралізації та реальній автономії територіальних громад. У роботі порушено важливі питання взаємодії державної влади та місцевого самоврядування, співвідношення принципів державності й муніципальної автономії, а також визначено ціннісно-аксіологічні засади муніципалізму як теоретичного феномена.

Авторкою здійснено глибоке теоретико-методологічне осмислення муніципалізму як концепту, що поєднує політичний, правовий, соціальний та культурний виміри організації публічної влади. На основі аналізу широкого кола наукових джерел, нормативно-правових актів і практики зарубіжних держав доведено, що муніципалізм виступає не лише правовою категорією, а й світоглядною ідеєю, яка визначає зміст і спрямування реформ місцевого самоврядування. Особливу увагу приділено еволюції ідей муніципалізму від класичних європейських традицій до сучасних українських підходів, визначено його роль у становленні громадянського суспільства та демократичної державності.

Дисертантка виявила високий рівень наукової підготовки, вміння системно аналізувати складні теоретико-правові проблеми, аргументовано обґрунтовувати власну позицію, формулювати логічно послідовні висновки і практичні рекомендації. У роботі застосовано комплекс сучасних наукових методів – порівняльно-правовий, історико-правовий, аксіологічний, системно-структурний, герменевтичний, що забезпечило глибину дослідження і достовірність отриманих результатів. Матеріали дисертації мають важливе наукове значення для розвитку загальної теорії держави і права, а також практичне значення – для вдосконалення законодавства України про місцеве самоврядування та реалізації муніципальної реформи.

Таким чином, дисертаційне дослідження дозволяє не лише глибоко осмислити сутність муніципалізму як наукової категорії, а й сформулювати практично орієнтовані висновки щодо розвитку та вдосконалення місцевого

самоврядування в Україні, його організаційно-правового та ціннісного забезпечення, що має важливе значення для подальшої муніципальної реформи .

Практичне значення результатів. Результати дослідження можуть бути використані:

1. у нормотворчій діяльності при вдосконаленні законодавства України про місцеве самоврядування;
2. у процесі реалізації державної муніципальної політики та подальшого реформування системи територіальної організації влади;
3. у науково-дослідній і навчальній роботі юридичних ЗВО, під час викладання курсів «Адміністративне право», «Службове право», «Конституційне право», «Муніципальне право», «Теорія держави і права».

Дисертаційне дослідження відповідає Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою КМУ № 261 від 6 березня 2019 р.

Робота має логічну структуру, послідовний виклад, коректне використання термінології, виважені аргументи й висновки, ґрунтовані на сучасних джерелах вітчизняного та міжнародного права.

Деякі положення роботи мають дискусійний характер. Зокрема, потребують подальшого розвитку:

1. В дисертаційній роботі по тексту не зовсім зрозуміло співвідношення понять «муніципалізм» і «локальна демократія», було б доречно при прилюдному захисті почути уточнення;
2. У розділі 2 бажано більш детально розкрити роль органів державної влади у формуванні державної муніципальної політики;
3. Здобувачка в роботі недостатньо приділила увагу складової концепту муніципалізму після завершення періоду військового стану в Україні.

Зазначені зауваження мають дискусійний характер і на загальне позитивне враження не впливають.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Дисертація Посторонки І. Г. є самостійним, завершеним і ґрунтовним науковим дослідженням, що характеризується високим рівнем теоретичної обґрунтованості, методологічної культури та практичної значущості.

Отримані результати мають істотне значення для розвитку теорії держави і права, конституційного та муніципального права, сприяють удосконаленню наукових уявлень про природу місцевого самоврядування в умовах демократичної правової держави.

Таким чином, викладене вище дозволяє вважати, що дисертація І. Г. Посторонки на тему «Муніципалізм як концепт: загальнотеоретичне дослідження» є завершеним самостійним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Робота має наукову новизну, теоретичне й практичне значення отриманих результатів, відповідає спеціальності 081 «Право», а її авторка — Посторонка Ірина Григорівна — на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право».

**Доцент кафедри адміністративно-правових
дисциплін Інституту права та безпеки
Одеського державного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент**

В.С. СІРКО